

Waterloo vinden

Dat Napoleon bij Waterloo zijn grootste nederlaag leed, is genoegzaam bekend. Maar wat ging aan die roemruchte veldslag vooraf? 200 jaar later volgt Flip van Doorn het spoor van de keizer door Wallonië – en wordt een beetje Napoleonmoe.

TEKST FLIP VAN DOORN

Een simpel monument aan de oever van de Thure, in het Franse grensplaatsje Hestrud. Het staat op de plek waar Napoleon op 14 juni 1815 zijn paard uit het riviertje liet drinken, op weg naar Beaumont. De jongen die hij er aansprak zou hebben gezegd dat het hem niet verstandig leek als de keizer die kant op zou gaan. Hij ging toch, de rest is geschiedenis.

Het is een van vele kleine en grote anekdotes langs de 94 kilometer die Hestrud scheiden van Waterloo, aan de Waalse *Route Napoléon*.

Na zijn ontsnapping uit ballingschap op het eiland Elba trok Napoleon met een steeds verder groeiend leger getrouwen op naar Parijs. De weg die hij volgde van Cannes naar Grenoble werd in 1932 omgedoopt tot Route Napoléon en is sindsdien een attractie. In Parijs herstelde de gevallen keizer zijn macht. Welbeschouwd werkte hij op zijn eigen manier 200 jaar geleden al aan een verenigd Europa. De paradox is dat de rest van Europa zich tegen hem verenigde. Vrijwel alle buurlanden verklaarden hem de oorlog en hij verzamelde zijn troepen om in de Zuidelijke Nederlanden de confrontatie aan te gaan.

Rond de route die hij aflegde hangt dezelfde waas van romantiek en milde dweeplucht die kleeft aan voorwerpen die Napoleon bezat, aan lokken van zijn haar en andere parafermalia. Het veldje bij Marbaix-la-Tour waar de keizer zijn troepen inspec-

Britse acteurs oefenen bij het Engelse Bury voor de reconstructie van de Slag bij Waterloo. FOTO AFP

teerde is zonder de anekdote weinig meer dan een veldje, een landgoed waar hij overnachtte niet meer dan een landgoed. Het eerste deel van de Route Napoléon is bovenal een excuus om eens lekker rond te toeren over de grotendeels smalle wegen die zich door het Waalse land kronkelen. In een boerderij die hij passeerde is nu een fameuze destilleerderij gevestigd, bij een kerkje ligt de pastoor begraven aan wie Napoleon liet weten dat hij hem tot bisschop wilde benoemen. Een uitzicht dat destijds strategisch belangrijk was, is nu in de eerste plaats toeristisch interessant.

Maar de route heeft ook een minder romantische kant. *'Il y avait aussi les soldats'*, zoals het in de expositie in het laatste keizerlijke hoofdkwartier zo lekker eufemistisch heet: en de soldaten waren er ook nog. Een stuk of 120.000. Al die mannen moes-

ten slapen, eten, drinken. En denk maar niet dat ze daar vriendelijk om vroegen of netjes voor betaalden. De Grande Armée zal een breed spoor van chaos en verwarring door het Waalse land hebben getrokken.

Zijn laatste overwinning op het slagveld behaalde Napoleon bij Ligny, twee dagen voor de Slag bij Waterloo. In de boerderij die toen diende als Frans veldhospitaal is nu een museum gevestigd dat de herinnering aan de slag levend houdt. Letterlijk. Als ik er aankom zit de Keizerlijke Garde net aan de lunch. Caporal Michel Jaques nodigt me uit voor een kop soep, een stevige potage met aardappel, wortel, kool en een flink stuk soepvlees. Soldatenvoer. Zijn mannen heten Ludo, Pascal of Benoît, ze werken bij een bouwmarkt, zijn elektricien of student. Michel is in het dagelijks leven officier bij het Belgische leger. In het weekend trekt hij vaak het blauwe uniform van de Garde Impériale aan. "De Garde vormde de elite van Napoleons leger", vertelt hij met gepaste trots. "Soldaten mochten alleen toetreden als ze minstens drie veldslagen hadden overleefd zonder gewond te raken."

Na de lunch laat hij zijn mannen marcheren voor een publiek van Belgische en Britse museumbezoekers. Ze oefenen voor de grote reconstructie van de Slag bij Ligny in juni. Hoewel de mannen dapper hun best doen zien hun manoeuvres er soms wat knullig en onbeholpen uit. Het lukt net niet

La Butte du Lion, waarop de reusachtige leeuw naar het overwonnen Frankrijk kijkt. FOTO'S EPA

Route Napoléon

Over een afstand van 94 kilometer, van de Franse grens tot het slagveld bij Waterloo, volgt de Route Napoléon het spoor van de keizer en zijn leger door Wallonië. Bij de route zijn een Michelingids, vol toeristische tips en historische wetenswaardigheden, en een kaart verkrijgbaar: routenapoleoninbelgie.nl.

Waterloo 2015

De Pass 1815 geeft toegang tot de belangrijkste musea bij het slagveld van Waterloo: waterloo-tourisme.be. In juni 2015 vinden daar een herdenking en de grootste reconstructie van de veldslag plaats: waterloo2015.org. Daaraan voorafgaand, op 16 juni, wordt de Slag bij Ligny nagespeeld: ligny1815.be

Ook Franse acteurs oefenen voor de grote reconstructie. FOTO'S AFP

om in de pas te lopen, bij het vuren weigert een musket. Waarschijnlijk zal het er in het echte leger van de keizer niet veel beter aan toe zijn gegaan. En dan waren er ook nog de modder, de ontberingen, de gewonden, de doden, de chaos en ellende die deze mannen in hun romantische reconstructie maar achterwege laten. Toch geven ze me een idee hoe het toen geweest moet zijn als ze schouder aan schouder naar voren treden, hun bajonetten gericht op het fotograferende publiek. Met een luidkeels "Vive l'Empereur" eindigen ze hun charge. Ik voel

de neiging opkomen mijn hand in mijn vest te steken en goedkeurend te knikken.

Wanneer ik uit Ligny vertrek, zijn de gardisten druk bezig zich te bekwamen in het sabelgevecht. Ze oefenen ze voor de beslissende slag. Ik weet wat hun te wachten staat, maar ik zwijg en rijd verder. Voorbij het gehucht Brye worden de wegen breder, de monumenten groter en talrijker. Rond het troosteloze kruispunt van Quatre Bras staan er een paar, waaronder een 'ter nagedachtenis en hulde aan de gevallen van de Nederlandse cavalerieregimenten'. Luttel kilometers verder volgt de climax van deze route. Een bescheiden bordje wijst naar la ferme du Caillou, de boerderij waar Napoleon zijn laatste hoofdkwartier inrichtte. In de Chambre de l'Empereur staat het opvouwbare veldbed van de keizer, in een vitrine ligt een medaillon met een lok van zijn haar, een ring die hem toebehoorde. Op tafel staat zijn drinkbeker en in een vensterbank zijn dodenmasker. Dichter bij Napoleon kan ik niet komen. Dichter bij zijn nederlaag ook niet.

Wil ik werkelijk het spoor van Napoleon volgen, dan zou ik hier niet verder moeten gaan. Of een klein eindje nog, tot net voorbij de ferme de la Belle Alliance, de boerderij die als veldhospitaal diende voor de Fransen. Daar inspecteer ik nog de heuveltop waar de kanonnen van de Grande Batterie stonden opgesteld, maar dan trek ik me terug. Ik ►

reizen

In de Chambre de l'Empereur staat het opvouwbare veldbed van de keizer. FOTO FLIP VAN DOORN

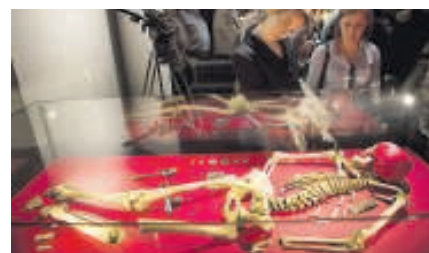
negeer het laatste bordje van de Route Napoléon dat me wil verleiden linksaf te slaan, naar het eigenlijke slagveld. Ik hoef de sombere zuilen en de andere monumenten van de winnende partijen niet te zien, net zomin als de onbeholpen gedenksteen voor het Franse regiment dat nog een volslagen overbodig overwinninkje wist te behalen. Ik ga niet naar het bezoekerscentrum, niet naar het panorama met het enorme schildertje van de slag, niet naar de souvenirwinkel-tjes. En ik heb al helemaal geen behoefte door te rijden naar Waterloo zelf, waar een bioscoop en een overdekte winkelgalerij

naar Wellington zijn vernoemd, waar ik in de British Store *magazines*, *books* en *toiletries* kan kopen, waar het Musée Wellington pronkt met een haarlok, het bed en wat persoonlijke bezittingen van de overwinnaar.

In plaats daarvan loop ik door de wegberm terug naar het monument van de gewonde adelaar, dat de laatste veldslag van de Grande Armée memoreert. Daarvandaan overzie ik het terrein. Donkere wolven pakken zich samen boven de heuvel in de verte waarop de reusachtige leeuw naar het overwonnen Frankrijk kijkt. De groteske bult

Koning Willem I. FOTO AFP

Het skelet van een soldaat. FOTO AFP

werd op bevel van Koning Willem I opgeworpen op de plek waar zijn zoon, de Prins van Oranje, aan zijn schouder gewond raakte. Het is het grootste en meest vernerende monument van allemaal. La Butte du Lion.

Een kasseienweg buigt af naar beneden, het veld in waar 200 jaar geleden tienduizenden mannen de dood vonden. Het pad is modderig en glad, als op die junidag in 1815. In de diepte verbreken luide knallen de stilte. Schoten. Jagers vuren hun geweren leeg op alles wat beweegt. Het lijkt me niet verstandig die kant op te gaan. ■

advertentie

'THE MUST READ BIOGRAFIE VAN HET JAAR.'

- THE WASHINGTON POST

★★★★
DE VOLKSKRANT

'Overtuigend
intelligent...
dit boek bruist.'

THE TIMES

Nú
tijdelijk
€ 17,50

www.unieboekspectrum.nl - actie loopt t/m 30 juni 2015

Stratego

Jumbo brengt een speciale Waterloo-editie van Stratego uit. Je kunt spelen als Napoleon (met een groter, sterker leger) of als Wellington (die hulp krijgt van de Pruisen) en kijken of je de uitkomst van de slag kunt wijzigen. € 49,90

